

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра соціології та політології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Основи геополітики»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Основи геополітики» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 13 с.

Розробники:

Требін Михайло Петрович, доктор філософських наук, професор,
Герасіна Людмила Миколаївна, докторка соціологічних наук, професорка,
Поліщук Ігор Олексійович, доктор політичних наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри соціології та політології
(протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри соціології та політології
(протокол №1 від 11 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Требін Михайло Петрович, доктор філософських наук,
професор

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Основи геополітики
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента
Викладач	Поліщук Ігор Олексійович професор кафедри соціології та політології, доктор політичних наук, професор
Контактний телефон	057-704-92-38
E-mail	pursol@ukr.net
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 6299807287, код доступу: 834357
Викладач	Герасіна Людмила Миколаївна, докторка соціологічних наук, професорка
Контактний телефон	057-704-92-38
E-mail	l.m.Herasina@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 933 706 4242, код доступу: Uwp1h0
Викладач	Требін Михайло Петрович, доктор філософських наук, професор
Контактний телефон	057-704-92-38
E-mail	m.p.trebin@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 346 815 6563, код доступу: 493442

Анотація навчальної дисципліни

Розкриваються теоретико-методологічні засади геополітики як науки, розуміння її базових категорій. Надаються основні закони, функції та методи геополітики. Розглядаються сутність та особливості класичної геополітики, сучасні геополітичні теорії і школи країн Заходу та Сходу. Досліджується сучасний геополітичний простір та його основні актори. Обґрунтовується місце України в сучасній світовій геополітиці, визначаються її національні інтереси та загрози національній безпеці крізь призму геополітичної обумовленості.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти у галузі теорії геополітики: розширення і поглиблення знань про геополітичну картину світу, сучасні країни і геополітичні регіони планети; формування стійких уявлень про закони й синергію дії геополітичних чинників (географічних, кліматичних, історичних, політичних, соціально-економічних), які впливають на стратегічний потенціал держав щодо реалізації в світовій політиці; закріплення навичок аналізу геостратегій суб'єктів міжнародних відносин.

Завдання:

- знання методологічних засад теорії геополітики та її місця в системі суспільних наук;
- опанування концепцій класичної та модерної геополітики;
- оволодіння інструментарієм теоретико-практичного аналізу геополітичних явищ і подій у міжнародному житті;
- обґрунтування здатності геополітики впливати на міжнародні відносини та ефективність міжнародного права;
- усвідомлення сутності й змісту понять «національна безпека», «регіональна безпека», «міжнародна безпека», шляхів і засобів їх забезпечення;
- розуміння технологій розробки й прийняття геополітичних рішень;
- здатність виявляти чинники, що перешкоджають національним інтересам України і загрожують її безпеці;
- знання геостратегій провідних держав світу або груп країн на світовій і регіональних аренах;
- формування умінь з аналізу чинників, що впливають на розробку геостратегій держав, визначення їх місця і ролі в геополітичному просторі регіону й світу в цілому.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Соціально-політичні студії», «Порівняльне правознавство», «Право міжнародної безпеки».

Кореквізити: «Міжнародне гуманітарне право», «Міжнародне право прав людини», «Право міжнародних договорів».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД 1. Аналізувати природу та зміст геополітичних процесів.

РН НД 2. Демонструвати знання та розуміння основних понять та категорій геополітики, принципів та методології геополітичних досліджень.

РН НД 3. Демонструвати знання історії становлення і розвитку геополітичних ідей та теорій у світовій, європейській та українській політичній думці.

РН НД 4. Аналізувати природу, джерела формування та зміст геополітичних інтересів держави.

РН НД 5. Інтерпретувати основні положення теорій класичної геополітики і сучасних геополітичних доктрин.

РН НД 6. Розкрити особливості геополітичного положення основних суб'єктів міжнародних відносин та специфіку їхніх геостратегій.

РН НД 7. Пояснювати тенденції розвитку геополітичної ситуації в світі та окремих його регіонах.

РН НД 8. Використовувати критичний потенціал парадигми геополітики в оцінці інформаційного виміру сучасних геополітичних процесів.

РН НД 9. З'ясувати передумови і фактори виникнення геополітичних конфліктів, їх наслідки та реалістичні шляхи врегулювання.

РН НД 10. Генерувати нові ідеї для пошуку шляхів гармонізації взаємовідносин між державами на регіональному та глобальному рівнях.

РН НД 11. Визначити особливості геополітичного положення України та основні проблеми формування її геостратегії в європейському та світовому просторі.

РН НД 12. Пояснити специфіку національних стратегічних інтересів України щодо її союзників і супротивників в умовах сучасної глобалізації.

РН НД 13. Демонструвати знання сутності, структури, напрямки реалізації національної безпеки України та її геополітичні складові.

**Розклад занять з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання***

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Геополітика як наука: історія розвитку.	Геополітика як наука: історія розвитку.	8
2	Провідні школи геополітики	Провідні школи геополітики	10
3	Учасники міжнародних відносин в контексті геополітичного простору.	Учасники міжнародних відносин в контексті геополітичного простору.	8
4	Геополітична структура сучасного світу.	Геополітична структура сучасного світу.	6
5	Європа в геополітичному вимірі.	Європа в геополітичному вимірі.	8
6	Геополітика провідних країн світу.	Геополітика провідних країн світу.	8
7	Геополітичні конфлікти в сучасному світі.	Геополітичні конфлікти в сучасному світі.	6
8	Україна в геополітичній стратегії світового співтовариства.	Україна в геополітичній стратегії світового співтовариства.	8
9	Геополітичні інтереси та національна безпека України.	Геополітичні інтереси та національна безпека України.	10
10	Основні тенденції і перспективи геополітичного розвитку світу в XXI столітті.	Основні тенденції і перспективи геополітичного розвитку світу в XXI столітті.	8

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Геополітика як наука: історія розвитку.	Геополітика як наука: історія розвитку.	110
2	Геополітична структура сучасного світу.	-	
3	Україна в геополітичній стратегії світового співтовариства.	Геополітичні інтереси та національна безпека України.	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів зарубіжних країн;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Основи геополітики» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

1. Нормативно-правові акти:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергетики та їх державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
3. Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020», затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
4. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> .
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Стратегія національної безпеки України : Затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>
7. Воєнна доктрина України: Затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
8. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text
9. The National Security Strategy of the United States of America. Washington, DC: US Government Printing Office, 2002. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nssall.html>

10. The National Security Strategy of the United States of America. Washington, DC: US Government Printing Office, 2010. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf
11. The National Security Strategy of the United States of America. Washington, DC: US Government Printing Office, 2015. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy_2.pdf
12. European Security Strategy - A Secure Europe in a Better World. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>
13. EU-NATO Declaration on ESDP. URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19544.htm
14. The New European Consensus on Development 'Our World, Our Dignity, Our Future'. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/24004/european-consensus-on-development-2-june-2017-clean_final.pdf
15. European Security Strategy: A Secure Europe in a Better World. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf>
16. The North Atlantic Treaty. Washington D.C. 4 April 1949. URL https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=en
17. Декларація Бухарестського саміту, прийнята главами держав і урядів, що взяли участь у засіданні Північноатлантичної ради в Бухаресті 3 квітня 2008 р. . URL: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_8443.htm
18. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации: Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 02 июля 2021 г. № 400. URL: <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/QZw6hSk5z9gWq0pID1ZzmR5cER0g5tZC.pdf>
19. Об использовании Вооруженных Сил Российской Федерации на территории Украины: Постановление Совета Федерации Федерального Собрания Российской Федерации от 1 марта 2014 г. N 48-СФ. URL: http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?doc_itself=&infostr=xO7q8+z17fIg7vLu4fDg5uDl8vH/IO3II OIg7+7x6+Xk7eXpIPDI5ODq9ujo&backlink=1&nd=102171481&page=1&rdk=0#I0

Основна література:

1. Василенко І.А. Геополітика сучасного світа : навчальний посібник для академічного бакалавріата. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрайт, 2016. 320 с.
2. Вегеш М. М., Петрінко В. С. Геополітична енциклопедія: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 676 с.
3. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. Геополітика в постатях і термінах: підручник. Ужгород : Гельветика, 2020. 784 с.
4. Геополітика: енциклопедія / Є.М. Суліма та ін.; за ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. -Київ: Знання України, 2013. 919 с.
5. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
6. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 436 с. URL : http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrrianskyi/geopolityka.pdf
7. Дорошко М. С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав

пострадянського простору : навч. посіб. для студентів напряму “Міжнародні відносини”. Київ : Ніка-Центр, 2011. 226 с.

8. Ігнат'єва Т. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. спец. “Політологія”, “Історія України”. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. 112 с.

9. Корецький В.А., Усов А.И., Халиков М.С. Геополитика. Глобализация географического пространства и политики: учебное пособие для дистанционной системы обучения. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Унив. кн., 2021. 399, [1] с.

10. Шульга М.А. Геополітика: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2017. 239 с.

11. Flint C. Introduction to geopolitics. Third Edition. London ; New York : Routledge, Taylor & Francis Group, 2017. xv, 317 p.

Додаткова література:

1. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ: Юніверс, 2000. 688 с.

2. Бжезинський З. Україна та Європа. *Національна безпека і оборона*. 2000. № 7. С.7-10.

3. Битяк Ю.П., Яковюк І.В. Проект «Міжмор'я» як відображення геополітичних інтересів країн Східної Європи. *Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях: зб. наук. статей (за матеріалами XXX Харків. політол. читан., 16 червня 2017р.)*. Харків: Право, 2017. С. 7-13.

4. Битяк Ю.П., Яковюк І.В. Субрегіональна інтеграція країн Центральної та Східної Європи: уроки для України. *Становлення та розвиток науки європейського права в Україні. Liber amicorum до 70-річчя проф. В. Муравйова : монографія; за заг. ред. К. Смирнової*. Одеса: Фенікс, 2017. С. 149-174.

5. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В.А. Кротюка. Харків: ФОП Федорко М.Ю., 2021. 558 с.

6. Вілсон Е. Українці: несподівана нація. Київ : КІС, 2004. 552 с.

7. Герасіна Л.М. Розвиток міжнародних політичних відносин за умов глобальної реконструкції світу. *Вісник Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2013. Вип. 4(18). С. 88–98.

8. Геффернен М. Значення Європи. Географія та геополітика : [пер. з англ.]. Київ : Дух і Літера, 2011. 462 с.

9. Гідон Г. Нація і держава. Новий підхід до етнічних конфліктів та обмеження суверенітету. Львів: Просвіта, 1997. 136 с.

10. Горбулін В.П., Кононенко С.В. Геополітика та російсько-українська війна: взаємовідносини без прикрас / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ : НІСД, 2014. 38, [2] с.

11. Зленко А. Дипломатия и политика: Украина в процессе динамических геополитических перемен. Харьков: Фолио, 2004. 559 с.

12. Киссинджер Г. Дипломатия. М.: Ладомир, 1997. 848 с.

13. Петрук В.І. Велика Скіфія переможе. Стабільна територіальна модель Великої Скіфії -України: [монографія] / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2011. 438 с.

14. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції: монографія / [О. О. Безрук та ін.] ; за ред. проф.

М.П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. 741, [1] с.

15. Політологічний енциклопедичний словник / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Харків. асоц. політологів ; [уклад.: Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. проф. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 814, [1] с.

16. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Навч. посібник / М.П. Требін, Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна та ін. Харків: Право, 2016. 540 с.

17. Тойнби А. Дж. Постижение истории: Сборник. Москва: Прогресс, Культура, 1996. 608 с.

18. Требін М.П. Європейська безпека перед новими викликами. *Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем: зб. матеріалів XXXIV Харків. політол. читань (м. Харків, 21 квітня 2021 р.)*. Харків: Право, 2021. С. 56-61.

19. Требін М.П., Герасіна Л.М. «Злами світосистеми»: глобальні зрушення та гібридні виклики. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Соціологія. 2020. Вип. 4(47). С. 72-94.

20. Требін М.П., Панфілов О.Ю. Сучасні тенденції застосування сили в міжнародних відносинах. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2021. № 2 (49). С. 119-138.

21. Україна в історії Європи ХІХ - початку ХХІ ст.: історичні нариси / [С. В. Віднянський та ін.; за ред. С. В. Віднянського] ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2020. 813 с.

22. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва: Изд-во АСТ, 2003. 603 с.

23. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории: В 2 т. Москва: Мысль, 1998.

24. Яковюк І. В. Ідея Середньої Європи в концептуальних розробках європейських геополітиків другої половини ХІХ - початку ХХ вв.: історико-теоретичний аналіз. *PolitBook*. 2013. № 3. С. 132-151.

25. Яковюк І. В. Германський імперський федералізм і його вплив на європейські інтеграційні процеси. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр.* Харків : Право, 2011. № 21. С. 104-118.

26. Яковюк І. В. Ідея об'єднаної Європи в творчій спадщині Ф. Науманна. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / ред. кол.* Харків : Право, 2013. № 26. С. 136-149.

27. Яковюк І. Імперська модель як основа організації влади в Європейському Союзі: загальнотеоретичний аналіз. *Вісник Академії правових наук*. 2010. № 4. С. 33-47.

28. Яковюк І.В., Орловський Р.Р. Європейське оборонне співтовариство: витоки становлення інтеграції в оборонній сфері. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 139. С. 264-277.

29. Herasina L.M. Concept and tendencies to the development of the world political process. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія. № 2 (37). Харків: Право, 2018. С. 8–17.

3. Інтернет-ресурси:

Бібліотека конгресу США. URL: <https://www.loc.gov/>
 Британська бібліотека. URL: <https://www.bl.uk/>
 Журнал «Міжнародні та політичні дослідження». URL:
<http://heraldiss.onu.edu.ua/>
 Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН
 України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>
 Інститут трансформації суспільства. URL: <http://www.soskin.kiev.ua>
 Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/>
 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>
 Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України.
 URL: <https://niss.gov.ua/>
 Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>
 Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL:
<http://www.kmu.gov.ua>
 Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
 Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>
 Представництво ООН в Києві. URL: <http://www.un.org.ua/>
 Сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.kiev.ua>
 Australian Institute of International Affairs. URL: <http://www.aiia.asn.au>
 Brookings Institution. URL: <http://www.brookings.edu>
 Foreign Policy Association. URL: <http://www.fpa.org>
 International Relations Center. URL: <http://www.fpif.org>
 Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри соціології та
 політології (бібліотека НЮУ імені Ярослава Мудрого) URL:
[http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=161:kafedra-socziologii-ta-politologii&Itemid=151)
[itemlist&task=category&id=161:kafedra-socziologii-ta-politologii&Itemid=151](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=161:kafedra-socziologii-ta-politologii&Itemid=151)

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри соціології та політології: URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/161-kafedra-socziologii-ta-politologii.html>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри,

готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Основи геополітики» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60.

Шкала підсумкового педагогічного контролю:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйознаподальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34